

Т.В. Мединська, канд. екон. наук, доц. (ЛТЕУ, Львів)

Т.А. Куровець (ЛТЕУ, Львів)

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Митний контроль, будучи головним інструментом дотримання норм чинного законодавства з питань митної справи, є важливим елементом забезпечення національної безпеки України.

Митний контроль – сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення дотриманням норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України. В оновленій Кіотській конвенції (глава 2 “Визначення понять” Генерального додатка) «митний контроль» (customs control) – це заходи, які використовують державні фіскальні органи для гарантування виконання митного законодавства [1].

У Митній енциклопедії, основною метою митного контролю вважається перевірка за допомогою форм контролю відповідності проведених митних операцій і дій митному законодавству; дотримання платниками податків, які здійснюють діяльність у митній сфері, законодавчих митних правил та процедур, тобто порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів [2].

Відповідно з міжнародним законодавством, до митного контролю відноситься:

1) контроль за переміщеннями – заходи контролю, які застосовуються до товарів і транспортних засобів до/або після їх прибуття/вибуття, або під час перебування під митним режимом, до моменту їх випуску;

2) контроль на основі методів аудиту – сукупність заходів, за допомогою яких переконуються у правильності заповнення декларацій на товари та правильно зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію.

До об'єктів митного контролю належать: 1) товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон; 2) фізичні і юридичні особи, що мають відношення до товарів – власники товарів, особи, що діють за їхнім дорученням (митні брокери, декларанти, митні перевізники та ін.) та їх документи; 3) документи і відомості про товари і транспортні засоби; 4) відповідність фактичних обставин в

установленому порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний контроль; 5) можливість надання і дотримання митних режимів, обраних декларантами за згодою митних органів стосовно товарів і транспортних засобів.

Суть митного контролю полягає у дотриманні митного законодавства України та встановленні поведінки суб'єктів до встановлених митних норм та правил.

Статтею 318 Митного кодексу України зазначено, що всі товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному контролю. Контроль собою вважає проведення митними органами мінімуму митних процедур, необхідних для додержання законодавства України з питань державної митної політики [1].

Залежно від виду й характеру співробітництва митних органів країн-сусідів виділяють такі різновиди митного контролю:

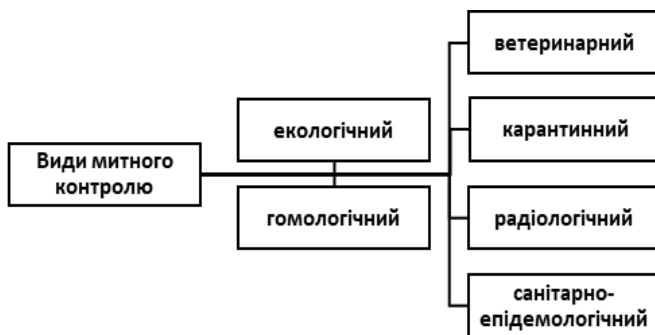
- односторонній митний контроль (проводиться тільки однією стороною, як правило, до перетину митного кордону. Митні органи однієї сторони довіряють іншій стороні і повторного митного контролю не проводять, таку систему контролю ще називають спрощеною);

- двосторонній митний контроль, який відповідно самостійно проводиться митницями двох країн;

- загальний митний контроль, який проводиться одночасно митними органами двох країн.

Можна стверджувати, що під час проведення митного контролю митні органи самостійно визначають форму та обсяг контролю, достатнього для забезпечення дотримання законодавства України з питань митної справи та міжнародних договорів України.

Окремі види продукції підлягають спеціальному митному контролю (рис. 1).

Рисунок 1 – Спеціальні види митного контролю

Виконуючи експортно-імпортні операції, суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, крім митного контролю, повинен розв'язати проблеми, які пов'язані із застосуванням спеціальних видів контролю на кордоні: ветеринарного, карантинного, екологічного, радіологічного, санітарно-епідеміологічного та гомологічного. Зокрема ветеринарний контроль полягає у використанні системи заходів щодо пропуску через митний кордон України товарів тваринного походження.

Згідно даних Держмитслужби України, за I квартал 2021 р. внаслідок здійснення митного контролю, працівники митної служби виявили понад 3,4 тис. порушень митних правил на суму майже 860 млн грн. Вартість предметів правопорушень на 36% більша, ніж за аналогічний період минулого року [3].

Найрезонанснішими випадками порушень митних правил і контрабанди за I квартал 2021 року стали [3]: 1) спроба незаконного переправлення 1 т героїну до ЄС; 2) спроба ввезти 13 т сигарет з Об'єднаних Арабських Еміратів; 3) три спроби вивезення лікарських засобів до Кувейту; 4) спроба ввезти 7,5 т тютюну для кальяну; 5) спроба ввезення брендованого одягу під виглядом “гуманітарної допомоги” вартістю на понад 25 млн грн.; 6) спроба провезти кубинські сигари та гомеопатію, виготовлену з отрути блакитного скорпіона, на 4,6 млн грн.

Можна зробити висновки, що митний контроль є одним із головних завдань, які покладені на митні органи України. Можна відмітити, що для забезпечення економічної безпеки держави, саме на цьому етапі здійснення митного контролю відбувається не тільки перевірка всіх вантажних документів, а й встановлення кількісних та якісних показників товарів, які переміщують через митний кордон України. Саме тому одним із головних напрямів сучасної митної політики України повинно бути вдосконалення процедури митного контролю, яка полягатиме у впровадженні нових форм та методів здійснення митного контролю в країні, запровадження електронних сервісів з метою підвищення якості та результативності контрольних заходів.

Інформаційні джерела:

1. Митний кодекс України : від 13 березня 2012 року № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
2. Митна енциклопедія : у двох томах. – Т. 2 / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.), П. В. Пашко та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. – 536 с.
3. Офіційний сайт Державної митної служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://customs.gov.ua>.